

A versenyzési kedv vizsgálata hazai utánpótlás teniszezőknél 2011-2020 között

Examination of the competitive mood in Hungarian youth tennis players between 2011 and 2020

Dékány Marcell¹, Pelva Gábor², Kopper Bence³, Ökrös Csaba¹

¹ Testnevelési Egyetem, Sportjáték Tanszék

² Tennis Consultancy, Budapest

³ Testnevelési Egyetem, Kineziológiai Tanszék

Absztrakt: Ezen tanulmány célja a hazai utánpótlás tenisz elmúlt 10 évének mennyiségi és minőségi állapotának bemutatása. A tenisz sportágban résztvevő gyermekek létszámának növelése a nemzetközileg elfogadott „Play and Stay” kampány elsődleges célja. A módosított eszközök használata és a kisebb méretű pályák lehetőséget biztosítanak a játék elsajátítására széles körben. Vizsgálatunkban 25 női (életkor: 43,2±12,1), és 73 férfi (életkor: 41,3±12,6), a magyar utánpótlás nevelésben aktívan résztvevő szakember vett részt, akik közül 89-en rendelkeznek alap (21 fő), közép (36 fő), vagy felsőfokú (32 fő) szakmai képzettséggel. Kérdőívünk alapját a Nemzetközi Tenisz Szövetség (ITF) 2017-ben kiadott kérdései adták, mely felmérésben Magyarország nem vett részt. A kérdéseinkre online, anonim módon adott válaszokat leíró statisztika segítségével elemeztük ki. Az eredmények összegzése után elmondhatjuk, hogy a „Play and Stay” program hatékonyságáról a hazai szakmát képviselő teniszedzők pozitívan vélekednek, az edzők „Play and Stay” programmal kapcsolatos tudásának szintje pedig megegyezik a külföldi szakemberek jártasságával. A versenyzéssel kapcsolatos mennyiségi tényezők vizsgálatára a Magyar Tenisz Szövetség hivatalos ranglistáit elemeztük 2011 és 2020 között, mely számadatok megmutatták, hogy hónapról hónapra a különböző korosztályokban hány játékos rendelkezik pontszámmal, amit hazai egyéni és páros, valamint nemzetközi versenyeken szerezhettek. Ezen adatokat összegezve következtethetünk arra, hogy hány aktív versenyzője van az adott korosztálynak, hányan indulnak rendszeresen versenyeken. Az eredmények azt mutatják, hogy a vizsgált időszakban nőtt a 10 éven aluliak száma, de csökkenő tendenciát mutat a versenyeken országosan induló korosztályos játékosok létszáma. A két vizsgálat eredményeit összegezve a hazai „Play and Stay” utánpótlás teniszprogram egyértelmű sikerességét állapítottuk meg mind az edzők, mind pedig a játékosok körében.

Kulcsszavak: „Play and Stay”, utánpótlás állapotelemzés, sportági elköteleződés, motivációs eszközök

Abstract: The aim of this study is to present the quantitative and qualitative state of national youth tennis in the last 10 years. Increasing the number of children participating in tennis is the main goal of the internationally accepted „Play and Stay” campaign. The use of modified equipment and smaller courts provide an opportunity to widely acquire the game. In our study, 25 female (age: 43.2±12.1) and 73 male (age: 41.3±12.6) professionals who are actively participating in Hungarian youth education participated, 89 of whom have a basic education (21 people), secondary (36 people) or higher (32 people) professional qualifications. Our questionnaire was based on questions issued by the Interna-

tional Tennis Federation (ITF) in 2017, in which Hungary did not participate. We analyzed the answers - provided online, without name - to our questions using descriptive statistics. Summarizing the results, we can say that the tennis coaches representing the Hungarian profession have a positive opinion about the effectiveness of the „Play and Stay” program, and the level of knowledge of the coaches about the „Play and Stay” program is the same as that of foreign professionals. To examine the quantitative factors related to the competition, we analyzed the official rankings of the Hungarian Tennis Association between 2011 and 2020, which showed how many players in different age groups have scores each month in national singles, doubles and international tournaments. Summarizing these data, we can deduce how many active tournament players there are in the given age group and how many participate on tournaments regularly. The results show that the number of player under the age of 10 increased during the period under review, but the number of players of all ages participating the tournaments nationwide shows a declining trend. Summarizing the results of the two studies, we established the clear success of the Hungarian „Play and Stay” youth tennis program among both coaches and players.

Keywords: „Play and Stay”, junior program status analysis, sports engagement, motivational tools

Bevezetés

A kisgyermek sportágválasztását legtöbbször szülei döntenek el, akik elsősorban az alapján választanak, hogy ő maguk mit sportoltak, hogy mi tűnik vonzóknak számukra a TV-ben, esetleg gyermekük alkatahoz melyik jellegű sportág illik. Mindezt általában azért teszik, hogy a gyermekek az adott mozgásformában jól érezzék magukat, versenyezzenek, sikeresek legyenek, és lehetőleg hosszú távon is életük részévé váljon. A csapat-sportokon belül elképzelhetetlen, hogy különböző utánpótlás tornákon való részvételt mellőzve, vagy hétvégi bajnoki mérkőzések nélkül járjon valaki hétköznap edzésre, hiszen ezek a sportág fontos eseményei, a csapat megmérettetései. Az egyéni sportágaknál ez egészen másképpen van, különös tekintettel a teniszre, amit rekreációs céllal is egész életen át lehet űzni, és gyakran a szülők is ezzel a szándékkal íratják be csemetéiket az edzésekre.

Miért fontos vizsgálni a tenisz sportágon belüli versenyzési kedvet utánpótlás korú játékosoknál?

A Copenhagen City Heart Study (*Schnohr, O’Keefe, Holtermann, Lavie, Lange, Boje, és Marott, 2018*) populációs vizsgálata szerint azok, akik a teniszt választják szabadidős fizikai

tevékenységnek, 9,7 évvel tovább élnek, mint azok, akik mozgásszegény, többnyire ülő életmódot folytatnak. Fontos tehát, hogy a 10 év alatti gyermekekben, akik elkezdnek teniszezni, kelő belső motiváció alakuljon ki a sportban való maradásuk és hosszútávú fejlesztésük érdekében. Ennek egyik alapvető eszköze a játék és a versengés, ami e korosztály életkori sajátossága, másfelől pedig az egyetemes sport része. Az *Európai Sport Charta* (2001. 10) meghatározása szerint: „A sport minden olyan fizikai tevékenység, amelynek célja esetenként vagy szervezett formában a fizikai és szellemi erőnlét kifejezése vagy fejlesztése, társadalmi kapcsolatok teremtése vagy különböző szintű versenyeken eredmények elérése.”

A gyakorlatra vetítve, a mindennapi edzői munkában alapvető a kompetitív környezet kialakítása, melynek számos pozitív hatása van a gyermekekre: motivált résztvevők a foglalkozásokon, hatékony tanulási folyamatok, céltudatos edzések, szórakoztató játékok, összetett személyiségfejlesztések (*Dékány és Ökrös, 2021*). A versenyzési kedv vizsgálata visszajelzést ad a korosztályok sportági motiváltságára, a versenyeken indulók létszámának elemzése pedig megmutatja a versenyrendszer alkalmasságát és hatékonyságát, valamint a lemorzsolódás és kiegészítő életkori esélyeit,

vagyis melyek a „veszélyeztetett” korosztályok a tenisz (versenyszintű) befejezésében.

A magyar tenisz jövőjét az utánpótlás képzési- és versenyrendszere határozza meg. Egyértelmű minőségi és mennyiségi céljai vannak, mely tényezők erősen hatnak egymásra. A társadalmilag széles körben népszerű sportágak többdimenziós (anyagi, infrastrukturális, szakmai) támogatással rendelkeznek fejlődésük érdekében, amely kedvező irányban befolyásolja az eredményességet. Mindezt szem előtt tartva, a szakmai irányvonalak megállapításánál szükség van arra, hogy a jelenlegi állapotot és a korábbi időszak (2011-2020) trendvonalait egyaránt megvizsgáljuk, valamint a hazai utánpótlásképzésben dolgozók véleményét figyelembe vegyük.

A kezdő kisgyermekek teniszoktatását és versenyrendszerét egységesítő „Play and Stay” nemzetközi kampány 2007-ben indult útjára, melynek azóta is elsődleges célja a 10 éven aluli teniszpalánták létszámának növelése és progresszív oktatása. A testméreteknek megfelelő méretű pályák és ütők, valamint a hagyományoshoz képest lassabb piros, narancs és zöld labdák alkalmazása lehetővé teszi az életkoroknak megfelelő képességfejlesztést, a sportág technikai és taktikai alapjainak elsajátítását élvezetes, szórakoztató, játékos formában (Buszard, Oppici, Westerbeek, és Farrow, 2020). Szakmai körökben korábban azt feltételezték, hogy a gyermekek nagyrésze a zöld labdás versenyek után nem tud bekapcsolódni a korosztályos versenyrendszerbe, mivel a következő szint eléréséhez teljes sportági elhivatottság, több edzés és hosszabb versenyek szükségesek, amelyek túl nagy terhet és kihívást jelentenek mind a játékosok, mind szüleik részére. Ezzel a nagyon fontos kérdéssel korábban még nem foglalkozott tudományos kutatás, ezért megvizsgáltuk, hogy valóban ekkora a különbség a „Play and Stay” és a korosztályos versenyrendszer játékos-létszáma és követelményei között?

Anyag és módszer

Kérdőív

A program magyarországi bevalásáról kérdőívünkben 25 női (életkor: $43,2 \pm 12,1$), és 73 férfi (életkor: $41,3 \pm 12,6$), a hazai utánpótlás nevelésben aktívan résztvevő szakember vett részt, akik

közül 89-en rendelkeznek alap (21 fő), közép (36 fő), vagy felsőfokú (32 fő) szakmai képzettséggel. Ők a hazai regisztrált edzők 25%-át jelentik. A vizsgálat alapját a Nemzetközi Tenisz Szövetség (International Tennis Federation, továbbiakban ITF) kérdőíves felmérése adta (Buszard, Farrow, és Westerbeek, 2018) melyben Magyarország nem vett részt. Az általunk készített kérdőívet a résztvevők anonim módon, online töltötték ki. Az edzők magyarországi „Play and Stay” programmal kapcsolatos véleményére és tudására 12 kérdés, az általuk alkalmazott oktatásmódszertanra és a játékosok versenyzési motivációjára további 13 kérdés irányult. A válasz lehetőségeket Likert-skálán prezentáltuk. A válaszokat leíró statisztikával, diagramok segítségével ábrázoltuk. A vizsgálatot a Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem Kutatás-értékelési Bizottsága engedélyezte (engedélyszám: TE-KEB/19/2021).

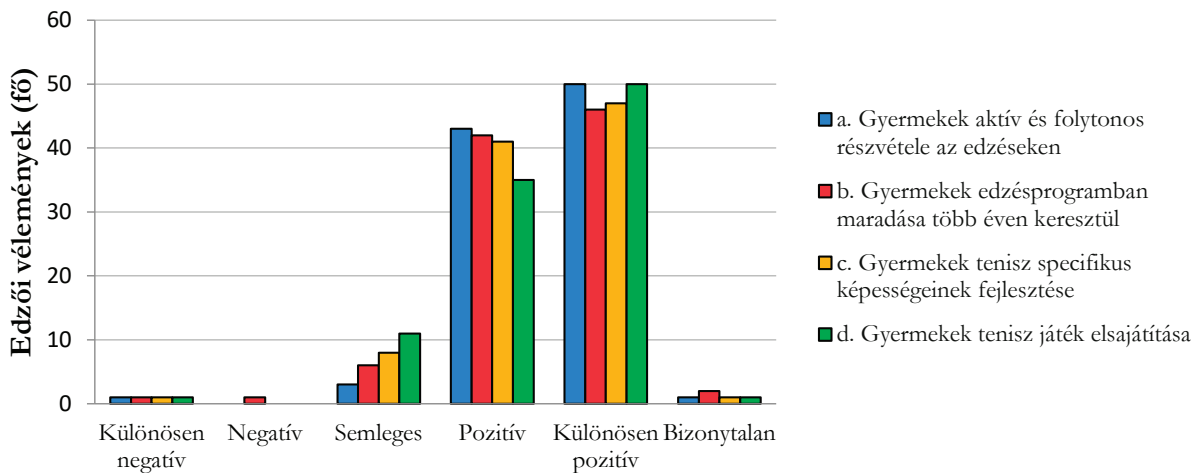
Ranglista

A „Play and Stay” versenyeken megfigyelhető, hogy az indulók létszáma évről-évre nő, amit a Magyar Tenisz Szövetség által kiadott aktív játékosengedélyek száma is mutat. Vizsgálatunkban ezen adatokat módunkban állt feldolgozni. A hazai utánpótlás ranglistán a 12, 14, 16 és 18 éves korosztályok szerepelnek, mindegyiknél külön a fiúk és a lányok. A ranglistára hazai vagy nemzetközi, egyéni vagy párosban rendezett versenyen szerzett ponttal lehet felkerülni, mely pontszámok egy évig érvényesek. Aki tehát a ranglistán szerepel, biztosan indult hivatalos versenyen az elmúlt 12 hónapban (www.huntennis.hu). Ennek alapján kigyűjtöttük a vizsgált időszak (112 hónap) aktív versenyzői létszámra vonatkozó adatait, melyet Excel táblázatban rendeztünk időpontra, korosztályra és nemekre lebontva.

Eredmények

Kérdőív

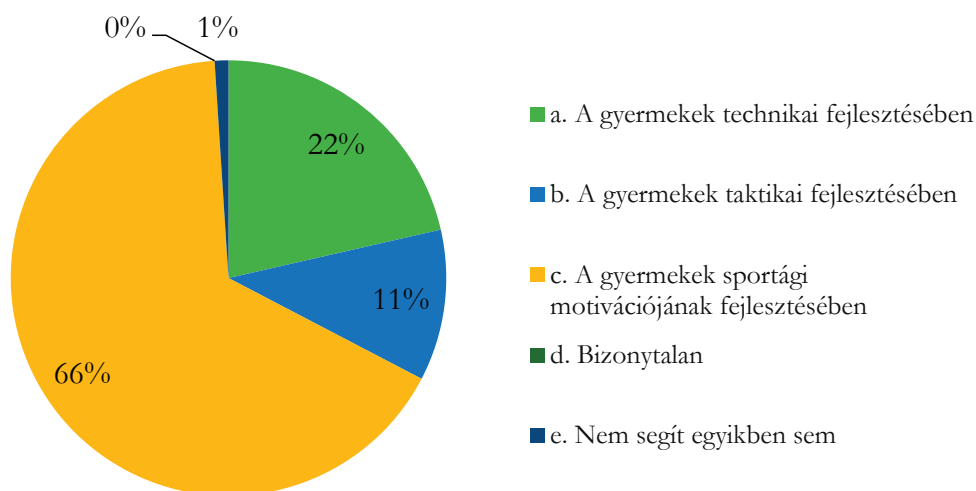
A megkérdezett szakemberek teljes mértékben ($n = 85, 86,7\%$) egyetértettek abban, hogy a „Play and Stay” program felépítése, hatékonysága pozitív, illetve különösen pozitív hatással van a gyermekek tenisz sportágban való maradására, illetve a sportágspecifikus képességek és a tenisz játék elsajátítására (1. ábra).

1. ábra: A „Play and Stay” program hatása a 10 éven aluli gyermekek teniszezését befolyásoló tényezőire.

A megkérdezett edzők szerint leginkább a gyermekek motivációjára (n = 65, 66,3%) hat a „Play

and Stay” program szabályrendszere a fejlesztési szegmensek közül (2. ábra).

2. ábra: A „Play and Stay” szabályrendszere és a gyermekek fejlesztési területeinek kapcsolata

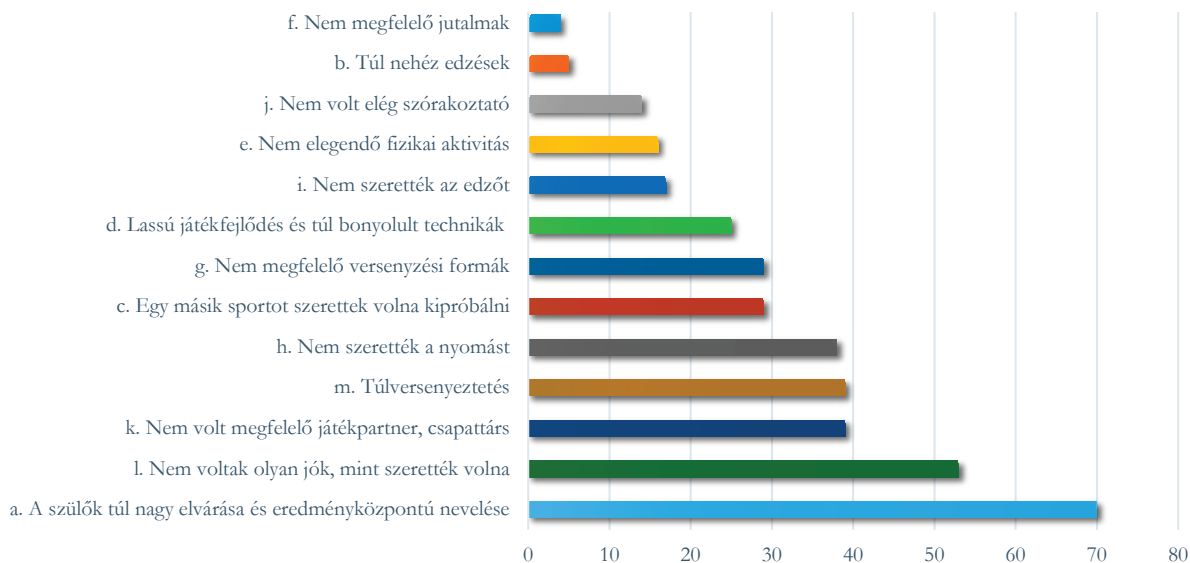
A megkérdezett edzők szerint (n = 70, 71,4%) a szülők túl nagy elvárásai és eredményközpontú nevelése az, ami miatt a játékosok a tenisz helyet más időtöltési lehetőséget keresnek (3. ábra). A szakemberek fontosnak tartották továbbá a megfelelő közeg, csapat, edzőpartnerek jelenlétét is.

A kapott eredmények azt mutatják, hogy jelentős különbség van a fiúk és a lányok között abban a tekintetben, hogy mely tényezők miatt hagyják el a tenisz sportágat. Míg a teniszező lányok hosszútávú sportági elköteleződése elsősorban a közösségen és a szórakozáson múlik, úgy, mint az edző személyisége, barátok, kapcsolatok,

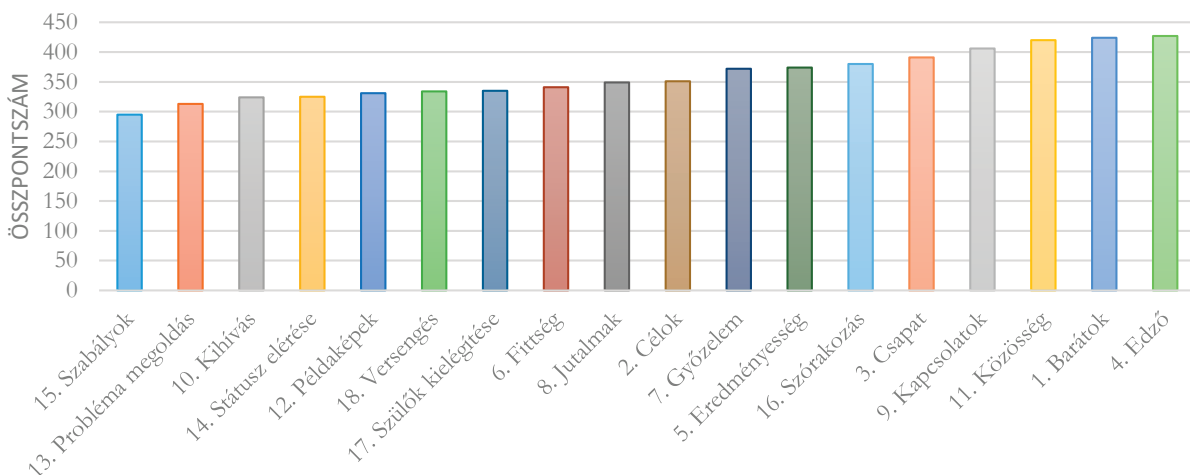
csapat (4. ábra), addig a fiúknál leginkább a sikerélményen, a versengésen, a győzelmeken és az eredményességen alapszik mindez (5. ábra).

Ranglista

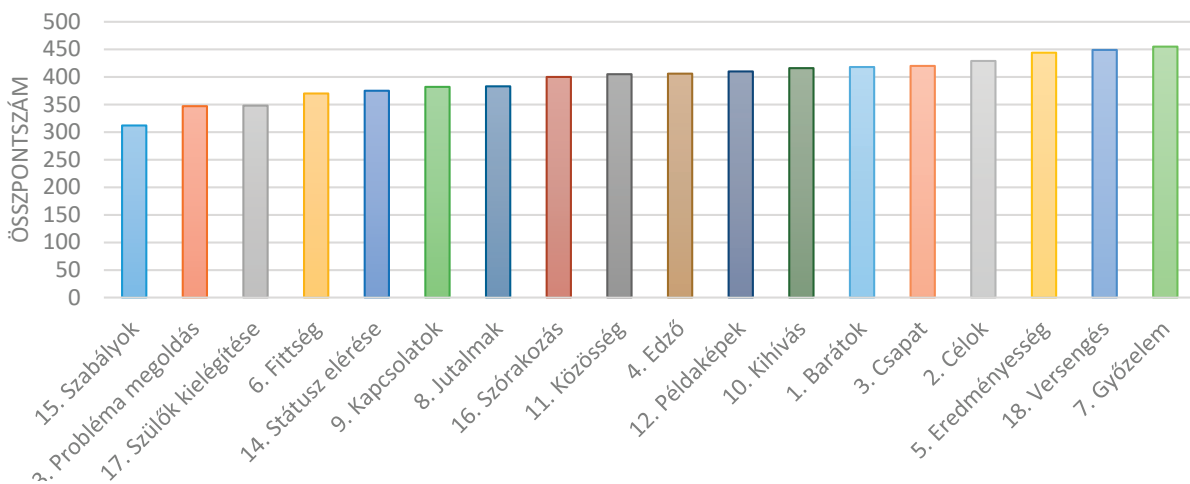
A Magyar Tenisz Szövetség hivatalos ranglistáinak elemzése során kapott eredmények azt mutatták, hogy a vizsgált időszakban - ami gyakorlatilag felöleli a hazai „Play and Stay” program működését -, nem a zöld pálya és a 12 éves korosztály között, hanem leggyakrabban a lányoknál 14 (6. ábra), a fiúknál pedig 16 éves korban (7. ábra) hagyják abba a versenyszerű, rendszeres teniszezést a fiatalok.

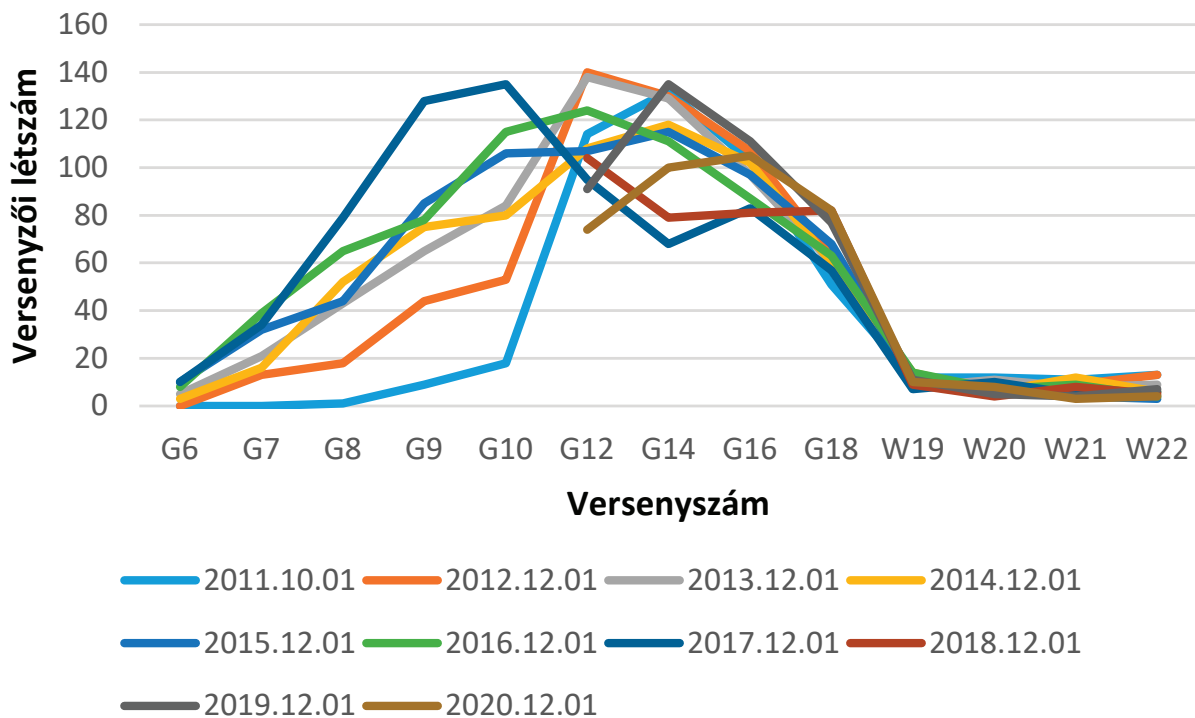
3. ábra: Az utánpótláskorú teniszezők lemorzsolódásának és a sportág elhagyásának leggyakoribb okai

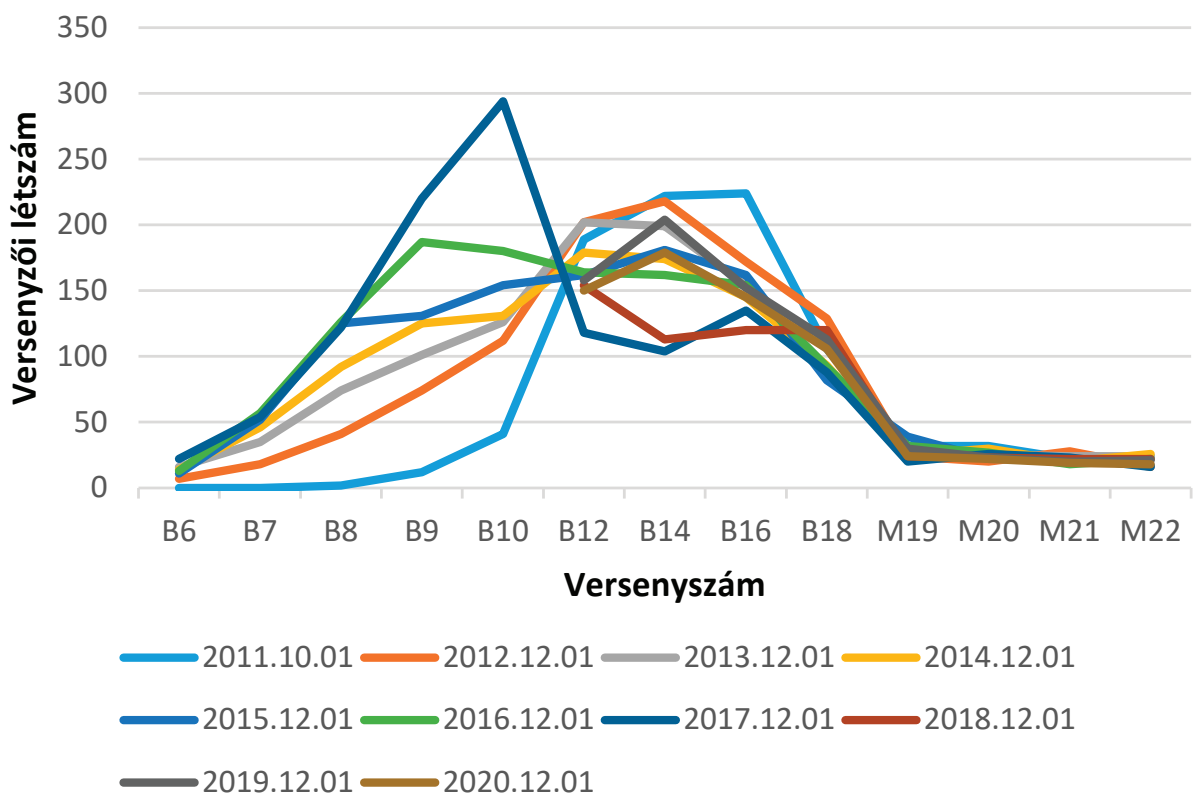
4. ábra: Motivációs tényezők befolyása a teniszező lányok sportág iránti hosszútávú elköteleződésére

5. ábra: Motivációs tényezők befolyása a teniszező fiúk sportág iránti hosszútávú elköteleződésére

6. ábra: „Play and Stay” versenyeken induló 6-10 éves, és az év végi lány ranglistákon szereplő 10-22 éves játékosok összesített létszáma

7. ábra: „Play and Stay” versenyeken induló 6-10 éves, és az év végi fiú ranglistákon szereplő 10-22 éves játékosok összesített létszáma

Következtetések

Az eredmények összefoglalásaként kijelenthetjük, hogy a hazai utánpótlásédezők pozitív véleményekkel vannak a „Play and Stay” tenisz program hatékonyságáról, és tudatosan alkalmazzák mindennapi munkájuk során. Az ITF nemzetközi teniszedzők körében végzett (66 ország, 167 fő) kutatása során kapott eredményekkel ez teljes mértékben megegyezik. A „Play and Stay” program tehát Magyarországon és világszerte is sikeres, és elérte célját, mivel egységesítette a 10 év alatti gyermekek teniszoktatását, növelte a tenisz sportágban aktívan résztvevő gyermekek létszámát, és világszerte egységes, progresszív felépítést hozott létre verseny- és szabályrendszerében. A hazánkban 2011 óta, évről-évre egyre népszerűbb piros, narancs és zöld labdás versenyek mennyiségi és minőségi tényezőinek pozitív tendenciáit azonban nem sikerült átmenteni a korosztályos versenyrendszerre, ahol a résztvevők száma a vizsgált időszakban csökkenő tendenciát, és egyre alacsonyabb versenyzési kedvet mutat. A szakma feltételezése nem igazolódott be, azaz a „Play and Stay” zöld pálya után a gyermekek képesek bekapcsolódni a 12 éven aluliak versenyrendszerébe. A törés nem ott, hanem lányoknál 14, a fiúknál pedig 16 éves korban következik be. A nemeként különböző motivációs eszközök tudatos és rendszeres alkalmazása segíthet a trendfordításban, amely a hazai utánpótlásrendszer minőségi tényezőinek javulását eredményezheti. A fiatalok szervezett sportolásban való részvétele érdekében több tanulmány is azt javasolja, hogy a szakembereknek rugalmasságot kell biztosítaniuk az edzések és a versenyek menetében, folyamatosan motiválniuk kell tanítványaikat a fejlődés érdekében, figyelembe kell venniük az egyéni igényeket és ösztönözniük kell az edzésidőn kívüli gyakorlás és sportolás lehetőségét (Deelen, Ettema és Kamphuis, 2018). Fontosnak tartjuk továbbá a 10 év alatti és a 10 év feletti teniszjátékosok sportági motivációjának felmérését, ami egy következő vizsgálatban valósulhat meg.

Irodalom

1. Buszard, T. Farrow, D. és Westerbeek, H. (2018): Evaluation of the ITF tennis Play and Stay campaign since its conception in 2007. Victoria University.
2. Buszard, T. Oppici, L.; Westerbeek, H. és Farrow, D. (2020): Implementation of a modified sport programme to increase participation: Key stakeholders perspectives. *Journal of Sports Sciences* 38.8., 945-952.
3. Dékány, M. és Ökrös, Cs. (2021): A „Play and Stay” tenisz utánpótlás program nemzetközi és hazai struktúrájának és működésének összehasonlítása. *Magyar Sporttudományi Szemle* 22. 89. 65-69.
4. Deelen, I. Ettema, D. és Kamphuis, C.B.M. (2018): Time-use and environmental determinants of dropout from organized youth football and tennis. *BMC Public Health*. 18.1022.
5. Európai Sport Charta és a Sport Etikai Kódexe (2001). Európa Tanács Miniszteri Bizottsága. Strasbourg.
6. Schnohr, P. O’Keefe, J. Holtermann, A. Lavie, C. Lange, P. Boje, J.G. és Marott, J.L. (2018): Various leisure-time physical activities associated with widely divergent life expectancies: The Copenhagen City Heart Study. *Mayo Clinic Proceedings* 93.12.

Felhasznált adatbázis

1. Magyar Tenisz Szövetség - magyar ranglisták. http://www.huntennis.hu/magyar_ranglistak/magyar_ranglista/hivatalos_ranglistak